

HISTÒRIA I HISTORIOGRAFIA

En el món antic la història no era una ciència com en l'actualitat sinó un gènere literari. L'historiador antic no analitza científicament el passat sinó que el narra. En general es creu la tradició oral i els autors anteriors. El seu criteri és la versemblança. L'interès que els historiadors antic tenien pel passat era sobretot pels personatges i pels esdeveniments concrets. D'aquí l'abundant presència de discursos i episodis dramàtics. Els antics buscaven les causes dels fets històrics més en la psicologia dels pobles i dels herois que no en consideracions socials i econòmiques com en l'actualitat.

Els precedents de la historiografia llatina s'han de buscar en la grega. Al s. V a.C. és quan neix aquest gènere amb **Heròdot i Tucídides**.

A Roma la historiografia neix en el període tardà de la República romana (s. III-I a.C.) sota la idea que els costums dels avantpassats (*mores maiorum*) eren un sistema ideal de valors del qual es podien extreure models per a la pròpia conducta i que aquests valors s'estaven perdent. La historiografia llatina, a més d'expressar l'admiració i la nostàlgia per la grandesa dels temps passats, vol cercar les raons de tal decadència. Per altra part, alhora que ret un homenatge respectuós als avantpassats (*pietas*), pretén trobar exemples del que s'ha de fer o no s'ha de fer. Així la historiografia, amb la seva anàlisi política dels esdeveniments, aporta un saber útil per a l'home públic. No és estrany, doncs, que la majoria dels historiadors romans siguin polítics retirats que sovint han pres part en allò que narren i que donen, per tant, una visió personalista dels esdeveniments.

SUBGÈNERES

Monografia, Biografia, Comentarii, Annales

Annales	Narració dels esdeveniments protagonitzats pel poble romà any per any, tal com feien els pontífexs.
Comentarii	Notes o comunicats que els generals feien durant les seves campanyes bèl·liques
Monografia	Desenvolupament precís d'un fet puntual
Biografia	Repàs detallat de la personalitat i de les gestes d'un personatge històric

OBRES I AUTORS

Relacioneu obres i autors

De Catilinae Coniuratione 2	1 • Cèsar
Historiae 4	
De Bello Ciuili 1	2 • Sal·lusti
De Uiris Illustribus 5	
De Bello Iugurthino 2	3 • Tit Livi
De Uita Duodecim Caesarum 5	
Annales 4	4 • Tàcit
Ab Urbe Condita 3	
De Bello Gallico 1	5 • Suetoni

JULI CÈSAR

Juli Cèsar va néixer en torn de l'any 100 aC., en el si d'una família patrícia emparentada llegendàriament amb Eneas; amb tot, aviat va veure Cèsar que en el seu àmbit natural ho tindria difícil i per això es passà al partit popular. Va tenir una carrera política amb daltabaixos fins assolir el consolat l'any 59. A continuació obtingué el govern proconsular de les Gàl·lies, circumstància que marca definitivament la seva carrera política i militar, ja que durant aquests anys es va fer una anomenada com a cap militar i alhora assolí força suficient perquè se l'hagués de tenir en compte com a element principal en els esdeveniments polítics de Roma; així, doncs, va constituir amb Pompeu i Cras el primer triumvirat, trencat a la mort de Cras, quan Pompeu, l'altra figura principal de Roma, passa a defensar obertament les posicions del senat. L'enfrontament es dirimeix en l'anomenada guerra civil, que acabarà amb la victòria de Cèsar. Aquest assoleix així un poder absolut, del qual no podrà gaudir massa temps ja que l'any 44 és assassinat. Tot i la seva prematura mort, Cèsar va marcar el camí polític de l'esdevenidor de Roma, una potència que ja no podia ser governada com una ciutat; el repte el va recollir i portar a terme Octavi August, el seu successor. La seva obra historiogràfica, coneguda amb el nom de *Comentaris*, consta de dues obres: ***De bello Gallico* i *De bello ciuili***.

Ambdues obres són una espècie de diari sobre les seves campanyes militars, la desenvolupada a les Gàl·lies entre els anys 58 i 52, i la que dugué a terme contra Pompeu els anys 49 i 48. En aquesta última obra, el *Bellum ciuile*, s'inclouen les operacions desenvolupades en torn de Lleida i que són el preludi de la batalla decisiva que tindrà lloc a la plana de Farsàlia (Tessàlia), que culmina amb la derrota i la mort de Pompeu, assassinat a Egipte, on s'havia refugiat. Cèsar desenvolupà després altres campanyes a Egipte, Àsia Menor, Àfrica (Tunis) i Hispània (campanya de Munda), però aquestes accions les van historiografiar alguns dels seus continuadors en l'anomenat *Corpus Caesarianum*. Els *Comentaris* són considerats, juntament amb la producció de Ciceró, l'obra més representativa de la prosa clàssica llatina per la puresa i precisió del llenguatge, i per l'estil depurat amb què han estat escrits.

D'altra banda, tot i la seva prematura mort, Cèsar va marcar el camí polític de l'esdevenidor de Roma, una potència que ja no podia ser governada com una ciutat; el repte el va recollir i portar a terme Octavi August, el seu successor.

TIT LIVI

Livi va viure probablement entre el 59 aC i el 17 dC; va néixer a *Patavium* (Pàdua) i procedia d'una família acomodada de l'elit municipal; no va anar a Roma fins a l'edat adulta i allí es va guanyar l'amistat de l'emperador August; a diferència de la majoria d'historiadors romans, no va dedicar-se a la política. Malgrat la seva familiaritat amb August no va entrar mai a formar part dels cercles literaris de l'època. Les seves idees eren clarament republicanes, per tant, oposades a les d'August; en canvi, fou un gran defensor de les reformes que va emprendre l'emperador pel que fa a la regeneració moral de la societat.

La seva única obra, que pertany al gènere de la historiografia, es titula ***Ab urbe condita*** i té com a objectiu relatar tots els fets de la història de la ciutat i de l'imperi naixent des de l'època mítica fundacional fins a l'època contemporània de l'autor. L'obra constava de 142 llibres, que Livi va anar publicant per entregues (probablement de deu en deu), dels quals ens n'han pervingut amb prou feines trenta cinc. En el pròleg de l'obra l'autor explicita els objectius particulars de la seva obra: a) recordar les accions del principal poble del món, b) descriure els homes i la forma de vida que havia conduït Roma a la glòria a què havia arribat i a la posterior decadència moral,

representada sobretot pel període de les guerres civils i c) col·laborar amb l'acció reformadora d'August. És clar, doncs, que Livi pretén un doble objectiu, didàctic i ètic. La història ha de relatar els fets de la forma més objectiva possible i alhora ho ha de fer per servir d'ensenyança a les generacions futures. Per redactar l'obra Livi va usar com a fonts i com a models sobretot els últims analistes romans; els autors grecs com ara Polibi i historiadors que l'havien precedit com ara Cató i Juli Cèsar.

A quin autor fan referència les definicions següents?

La història per a ell, és un repertori d'exemples, els uns bons, que han de ser imitats, i els altres dolents, que s'han d'evitar.

Aproximant-se al passat, vol glorificar les virtuts que van fer possible l'Imperi i donar als seus contemporanis, escèptics i corromputs, una lliçó moral.

No era partidari de la concisió. Les frases són àmplies, clares, d'una gran llibertat sintàctica i intens colorit poètic

---

Les seves obres són un model excel·lent de narració històrica. Destaquen, sobretot, per la claredat i la concisió. El relat és viu, sense cap detall inútil, com és ara introduccions ambicioses, descripcions extenses i fins i tot reflexions morals.

Convençut que l'historiador ha de dir tota la veritat, de manera imparcial, se serveix de pamflets, libels difamatoris, memòries, entrevistes, ... que serveixen per omplir de detalls la narració

És un historiador ben informat. Abans d'escriure es documentava bé, consultava els arxius oficials i estudiava les obres dels historiadors anteriors. Quan trobava versions diferents d'un mateix fet, es decidia per l'historiador de més autoritat o reproduïa els textos tot afegint-hi el nom de l'autor

La seva és una història psicològica en la qual intentava de penetrar a l'interior de l'esperit dels protagonistes.

Ús concís i precís de la llengua. Les frases, molt breus, estan plenes de contingut, però, de vegades, aquest contingut resulta una mica fosc, a causa de les excessives el·lipsis i de la profunditat de les idees.

Les seves obres es caracteritzen per constants reflexions morals i diatribes amb què ataca el materialisme i els vicis del seu temps.

Destaquen en les seves obres els discursos, els retrats psicològics que fa dels personatges i les descripcions detallades del paisatge.

Entenia que la història no havia només de relatar els fets, sinó també analitzar-los i intentar explicar-los

Reconeix l'autor dels fragments següents i justifica-ho.

Als afores de la ciutat s'interrompen les lleves; a tothom sembla que no hi ha res de segur més ençà de Càpua. A Càpua, de primer, es refermen i s'apleguen, i decideixen de fer un a lleva dels veterans que, per la Llei Júlia, hi havia estat duts com a colons; els gladiadors que Cèsar havia dut allà a una escola d'entrenament, Lèntul els fa comparèixer al fòrum i els dona l'esperança de la llibertat, els distribueix cavalls i mana que el segueixin.

En honor de la veritat, pel seu desig de victòria, els Gracs no van ser tan moderats com calia; però per a un home de bé sempre és millor ser vençut que no pas vèncer amb mitjans dolents.

La noblesa, doncs, fent ús d'aquesta victòria al seu caprici, va ser la culpable de la desaparició de molts homes per la mort o l'exili i es va carregar per al futur més de temor que no pas de poder. És aquest fet que ha lliurat sovint grans ciutats a la perdició: els uns volen vèncer els altres per qualsevol mitjà i venjar-se ferotgement dels vençuts.

A partir d'aquí hi ha dues versions: uns diuen que Llatí, vençut en el combat, va fer la pau amb Eneas i després hi va contreure parentiu; altres contenen que quan els dos exèrcits ja estaven formats, abans de donar el senyal, Llatí havia avançat entre els ciutadans més importants i havia fet venir el cabdill dels estrangers a parlamentar. Li havia preguntat quina mena de gent era, d'on venien, per quina raó se n'havien anat de la seva pàtria i què buscaven al territori laurentí.

Itàlia afligida per calamitats noves o que tan sols es repeteixen al cap de molts segles; ciutats senceres inundades o assolades a la fecundíssima ribera de la Campània; Roma devastada per les flames, els temples més antics destruïts i el Capitoli incendiat pels mateixos ciutadans; les cerimònies i el culte als déus envilit; adulteris escandalosos; el mar ple d'exiliats i els illots infestats de cadàvers. Dins de Roma, crueltats encara pitjors: la noblesa, la riquesa i els càrrecs públics, tant la renúncia com l'exercici, eren tinguts per delictes, i la virtut era causa d'una mort certa.